

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 травня 2019 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2019

СЕКЦІЯ 5

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС КАТЕГОРІЇ ЕКСПЕРТА З ПИТАНЬ ПРАВА: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Скорик А. Д.

*Студентка III курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Щербак С.В.

*к. ю. н., доцент, доцент кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Новелою цивільного процесуального законодавства є запровадження поняття «експерт з питань права». У науковій доктрині спостерігаються дискусії з приводу виправданості існування даного інституту в цивільному процесі, тому, останнім часом, ця проблематика набуває особливої актуальності. Експерт з питань права – новий суб'єкт цивільного процесу, а тому дослідження його процесуального статусу має важливе значення для юридичної практики та цивільного судочинства в цілому.

На нашу думку, перш за все, слід підкреслити позитивні аспекти впровадження у цивільний процес категорії експерта з питань права, які теоретично все ж мають місце бути і які, при наявності належного практичного механізму їх впровадження, сприяли б реальному успіху залучення такого фахівця до участі в судовому процесі.

Суд досліджує всі фактичні обставини справи, надає їм оцінку, встановлює істину по справі, керуючись, безпосередньо, своїм внутрішнім переконанням. Безумовно, всі рішення судді мають суворо відповідати вимогам закону, але, оцінюючи ту чи іншу норму права, яка може бути не односторонньо розтлумачена чи, можливо, не коректно сформована, що призводить до неоднакового її розуміння, суд лише в межах власного переконання встановлює істину по справі. Експерт з питань права тепер є тим суб'єктом, що наділений спеціальним спектром юридичних знань, а тому може надати рекомендаційний висновок з відповідними аргументами і належним трактуванням щодо застосування норм права, внаслідок чого законодавче положення вже буде розтлумачене не односторонньо, а з точки зору двох спеціалістів у сфері права (мається на увазі експерта та, відповідно, судді).

Висновок експерта з питань права є дієвим засобом надання пояснень по справі сторонами процесу. Враховуючи принцип змагальності сторін, саме на сторону покладається обов'язок довести свої вимоги чи заперечення, тобто, ані суд, ані інша

сторона чи інший учасник судового процесу не будуть доводити чи спростовувати обставини не на свою користь. Законодавчі норми, у свою чергу, не завжди характеризуються однозначністю та точністю. Часто для того, щоб правильно зрозуміти, що саме хотів донести законодавець при нормотворенні, що саме означає диспозиція тієї чи іншої статті, просто необхідно звернутися до кваліфікованого юриста, який зможе належно роз'яснити зміст та значення букви закону. У такій ситуації, допомога експерта необхідна, адже від того, яким чином будуть надані пояснення стороною, як буде вибудована лінія позивача чи захист відповідача, залежить, власне, рішення суду.

Часто при розгляді справи виникає необхідність звернутися до іноземних законів, що, безумовно, потребує допомоги кваліфікованого юриста, який зможе надати обґрунтований експертний висновок щодо тлумачення норм права. І це ще один позитивний аспект впровадження досліджуваного інституту у цивільний процес.

Наступним позитивним моментом, якому слід приділити увагу – це те, що запровадження категорії експерта з питань права є гарною альтернативою отримання правового висновку, поряд з можливістю отримання такого роз'яснення від Міністерства юстиції України чи інших органів державної влади, у тому числі іноземних. Звернення до цих органів призводить до довготривалих очікувань на відповідь, а від так порушення строків розгляду справи, встановлених законом. Тому, дійсно, допуск до надання роз'яснення експертом з питань права у такому випадку є виправданим.

Разом із позитивними аспектами участі в цивільному процесі експерта з питань права слід відзначити ряд невирішених питань, що стосуються його правового статусу та самої процедури залучення до розгляду справи.

Відповідно до статті 73 ЦПК «Як експерт з питань права може залучатися особа, яка має науковий ступінь та є визнаним фахівцем у галузі права».

У науковій доктрині сформувалася практично єдина думка щодо невизначеності категорії «визнаний фахівець у галузі права». Яку саме особу слід визнати таким фахівцем, хто має право визначити особу таким фахівцем? На нашу думку, статтю 73 ЦПК слід доповнити положенням про те, що визнаним фахівцем у галузі права є особа, яка має досвід роботи у сфері права не менше п'яти років, постійно публікує власні юридичні дослідження у наукових виданнях, систематично бере участь у різних правових заходах, займається викладацькою діяльністю, підвищує кваліфікаційний рівень за рахунок участі у міжнародних правових конференціях чи інших заходах. Такий перелік вимог до експерта з питань права внесе ясність у питання хто саме може бути заучений до судового розгляду в якості експерта.

Згідно вказаної вище статті ЦПК «Рішення про допуск до участі в справі експерта з питань права та долучення його висновку до матеріалів справи ухвалюється судом».

З цього випливає, що за судом залишається право вирішувати чи може роз'яснення експерта з питань права певним чином вплинути на внутрішнє переконання судді, за допомогою якого він виносить рішення під час розгляду справи.

Доцільно, також, відзначити, що висновок експерта не є доказом по справі. На нашу думку, ця обставина не є позитивною і не може вважатися виправданою. Це пояснюється тим, що знову ж таки, виключно суддя має право вирішити чи доцільно залучати висновок до матеріалів справи, тобто якщо суд вважатиме такий висновок не обґрунтованим, то останній, відповідно, не допоможе жодним чином пролити ясність на ситуацію, що склалась. До того ж той факт, що висновок експерта з питань права не є доказом по справі говорить про те, що суддя може поставити під сумнів компетентність особи, яка його складала.

Судова практика з досліджуваного питання демонструє низький рівень «попиту» на допомогу експерта з питань права у цивільному процесі. При розгляді судових справ поширені випадки, коли судді відмовляють у залученні висновків експерта з питань права до матеріалів справи на підставі необов'язковості цих висновків та їх рекомендаційного характеру.

У рішенні Дніпровського районного суду м. Києва у справі № 755/15364/17 від 25 січня 2018 року зазначено: «суд не сприймає посилання позивача на висновок науково-правової експертизи, складений науковим співробітником ..., оскільки він не є нормативно-правовим актом, за своєю природою носить інформаційно-рекомендаційний та необов'язковий характер, висновок складався за запитом представника позивача» (рішення № 71937133) [1].

Відповідно до рішення Северодонецького міського суду від 05 квітня 2018 року у справі № 428/11404/17: «висновок експерта у галузі права не є доказом, має допоміжний (консультативний) характер і не є обов'язковим для суду. З урахуванням вищевикладеного суд не приймає вищевказаний науково-правовий висновок при вирішенні обґрунтованості позовних вимог» (рішення № 73201231) [2].

Поширені випадки, коли сторони надають висновки експерта, що дублюють положення, які мають міститися у мотивувальній частині судового рішення. Подібний висновок описано, для прикладу, в судовому рішенні, що міститься в Єдиному реєстрі судових рішень за № 73238539 [3]. В зазначеному випадку суд відхилив висновок та не врахував його при винесенні судового рішення.

Наведені вище твердження говорять про те, що фактично висновок експерта з питань права немає жодної юридичної сили, а рекомендаційний характер часто надає судді право взагалі не брати його до уваги.

Таким чином, на сьогодні, новела цивільного процесуального законодавства не виправдала доцільність свого існування. Сама по собі ідея залучення до справи експерта з питань права має свої реальні позитивні аспекти та навіть неабиякий потенціал до успіху, але ж залишається ряд невіршених питань, що призводять до зведення нанівець дійсної допомоги експерта з питань права у розгляді справи. Отже, для того, щоб удосконалити існуючу ситуацію у досліджуваній сфері необхідно: внести ясність щодо правового статусу експерта з питань права, визначивши більш конкретні вимоги до такої особи; додати до переліку можливих доказів по справі висновок експерта з питань права, надавши йому не рекомендаційний, а обов'язковий характер; узагальнити судову практику з досліджуваного питання, надавши судам рекомендації щодо залучення висновків експерта з питань права до матеріалів справи та використання їх при винесенні судового рішення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Рішення Дніпровського районного суду м. Києва у справі № 755/15364/17 від 25 січня 2018 року / Єдиний державний реєстр судових рішень / URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71937133> – Дата звернення 16. 04. 2019. – Назва з екрана.
2. Рішення Северодонецького міського суду від 05 квітня 2018 року у справі № 428/11404/17 / Єдиний державний реєстр судових рішень / URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73201231> – Дата звернення 16. 04. 2019. – Назва з екрана.
3. Ухвала Ленінського районного суду м. Харкова у справі № 642\3001\17 від 04 квітня 2018 року / Єдиний державний реєстр судових рішень / URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73238539> – Дата звернення 16. 04. 2019. – Назва з екрана.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ДОНОРСТВА КРОВІ ТА ЇЇ КОМПОНЕНТІВ В УКРАЇНІ

Бордун І. В.

Студентка II курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Грибачова І. П.

к. ю. н., доцент кафедри МСПЦПД ННІ права

Сумського державного університету

Донорство крові це один із напрямів діяльності державної політики у сфері охорони здоров'я. Він включає в себе процес взяття, зберігання, транспортування та